

קובץ הערות וביאורים

בתורת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

פרשת ויחי

שבת חזק

גליון ח (תרמ"ז)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דפוסד חינוך אהלי תורה

בזקלן, בני יארק

417 טרוי עושני

הי' תהא שנת נפלאות גדולות

צדי"ק שנה לכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות וחמשים ושלש לבריאה

לזכות

הת' זלמן שמעון הכהן שי'
לרגל הכנסו לעול המצוות
ביום ה' לפרשת ויחי ט"ו טבת
הי' תהא שנת נפלאות גדולות
צדי"ק שנה לכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א

ולזכות הוריו

הרה"ת הרה"ח הנדיב המפורסם ר' יוסף יצחק הכהן
וזוגתו מרת שטערנא מרים
ומשפחתו שיחיו

גוטניק

ולזכות זקניו

הרה"ג הרה"ח הרה"ת ר' שניאור חיים הכהן
שיחי' גוטניק

הרה"ח ר' מענדל זוגתו מרת חסיה

שיחיו נין

ב"ה

פרשת ויחי

שבת חזק

הי' תהא שנת נפלאות גדולות

צדי"ק שנה לכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א

תוכן הענינים

לקוטי שיחות

- 5 תורתו אמונתו - עוסק בצרכי ציבור
- 8 שילוח היונה ע"י נח

חסידות

- 15 נשמות אני עשיתי

פשוטו של מקרא

- 16 ולקדקד נזיר אחיו

רמב"ם

- 19 שיטת הרמב"ם מתי מתיר שבועה

שונות

- 21 ציונים בלקו"ת ע"פ הבית אהרן
- 26 בענין השגחה פרטית
- 27 הערה בתו"א, ותניא

- 27 תניא תושבי"כ של חסידות
28 ביאור באגרת חדשה של כ"ק אדמו"ר

מספר פאקסימיליא לשלוח הערות: 953-9720 (718)

≈ ≈ ≈

**לזכות כ"ק אדמו"ר שליט"א
לרפואה שלימה וקרובה תיכף ומיד ממש**

≈ ≈ ≈

ברכת מזל טוב!!

הננו מביעים בזה את ברכתינו הלבבית ברכת מזל טוב לחברנו החתן הנעלה והנפלא השקדן והמצויין בכל המעלות, בכל מדות תרומיות, מבחירי התמימים בישיבת תו"ת 770 ומלפנים בישיבתנו אהלי תורה התמים **אפרים שמואל שי' מינץ** לרגל בואו בקשרי השידוכין עם ב"ג תחי' בשעה טובה ומוצלחת.

יהי רצון שהקשר יהי קשר של קיימא ושיזכה לבנות בית נאמן בישראל בנין עדי עד כפי רצון כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מתוך אושר והצלחה ושמחה תמיד כה"י.

המערכת

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

תורתו אומנתו - עוסק בצרכי ציבור

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
 ≈ ר"מ בישיבה ≈

בלקוי"ש חייב פי ויחי (ג) בהערה 40 כתב וז"ל: להעיר דעוסק בצ"צ דוחה לימוד התורה כו' - שהרי תורתו אומנתו מפסיק לקייש (אוי"ח סק"ו) ועוסק בצ"צ לא מפסיק (אוי"ח ס"ע).. ובכל אופן צ"ע בירושלמי ברכות (רפ"ה. רמב"ם הלי תפלה פ"ו הי"ח) "העוסק בצ"צ כעוסק בד"ת" (ולא יותר מזה). וכן צ"ע בשו"ע אדה"ז או"ח סו"ס צ"ג (ועיין במי"מ שם) שלא פירש שאפילו תורתו אומנתו - עוסק בצ"צ עדיף, עכ"ל.

והפירוש בזה הוא דהנה כתב הרמב"ם הלי קייש. פ"ב הי"ה: הי' עוסק בת"ת והגיע זמן קייש פוסק וקורא ומברך לפני ולאחרי. הי' עוסק בצרכי רבים לא יפסיק אלא יגמור עסקיהן ויקרא אם נשאר עת לקרות. עכ"ל. ובהלי תפלה פ"ו הי"ח: מי שהי' עוסק בת"ת והגיע זמן התפלה פוסק ומתפלל. ואם היתה תורתו אומנתו ואינו עושה מלאכה כלל והי' עוסק בתורה בשעת תפלתו אינו פוסק שמצות ת"ת גדולה ממצות תפלה. וכל העוסק בצרכי רבים כעוסק בדברי תורה. עכ"ל. ועי' גי"כ בשו"ע אדה"ז סי' ע' סעי' ד' דעוסק בצ"צ אינו מפסיק אפילו לקייש, ובסי' ק"ו סעי' ד' פסק דתורתו אומנתו מפסיק לקייש ואינו מפסיק לתפלה שאין לו להניח חיי עולם בשביל חיי שעה, ובסי' צ"ג סעי' ד' מביא הא דעוסק בצ"צ כעוסק בדברי תורה שאינו מפסיק לתפלה עיי"ש.

וקשה דאיך אפשר לומר דעוסק בצ"צ כעוסק בדברי תורה דמשמע דאינו יותר, והרי צ"צ הוא גדול יותר מת"ת, דהרי בתורתו אומנתו מפסיק עכ"פ לקייש, ועוסק בצ"צ אינו מפסיק גם לקייש כנ"ל.

ובכס"מ בהלי קייש כתב בזה דהא דהעוסק בצ"צ כעוסק בדברי תורה לא מיירי בכלל, אלא רק לענין התפלה, וכמבואר זה

בירושלמי ר"פ אין עומדין ושם איירי לענין תפלה, נמצא דבאמת עוסק בצ"צ גדול, והא דאומר כעוסק בדברי תורה הוא רק לענין תפלה, אבל בשו"ת מהר"י באסאן ס"י ס"ט מקשה על זה ג' קושיות: א) דסו"ס דכיון דעוסק בצ"צ עוד יותר מעוסק בתורה, אי"כ איך אפשר לתלות גדול בקטן ולומר דעוסק בצ"צ הוא כעוסק בתורה, והי" צ"ל באופן הפוך, לתלות קטן בגדול? ב) בכלל מקשה דאיך אפשר לפרש כוונת הרמב"ם כעוסק בתורה דכוונתו לתורתו אומנתו, הרי לא הוזכר כאן כלל אודות תורתו אומנתו וכתוב הלשון סתם כעוסק בתורה, משמע אפילו לא תורתו אומנתו? ג) כיון דהרמב"ם אומר הלשון סתם העוסק בצ"צ כעוסק בדברי תורה משמע דמתכוון לדמותן לגמרי בכל הענינים לא רק לענין תפלה?

לכן מפרש הר"י באסאן פ"י הרמב"ם באופן אחר עפ"י מ"ש הרא"ש ברכות (פ"ב סו"ס ג) דמבואר לגבי ר' יהודא הנשיא כשהי' מלמד עם תלמידיו הי' קורא ק"ש רק פסוק אחד, ומקשה הרא"ש דהרי אפילו מי שתורתו אומנתו מפסיק לכל ק"ש, ולמה קרא הוא רק פסוק ראשון? ומתרץ דת"ת דרבי'ם שאני, דבזה באמת פטור לגמרי, ואלא כיון דהי' יכול לקרות פסוק א' קרא. (ועי' ג"כ בשו"ע אדה"ז ס"י ק"ו שם וסי' פ"ט סעי' ז'). ולפי"ז רוצה לבאר דזהו כוונת הרמב"ם דהעוסק בצרכי רבים הרי זה כמי שלומד תורה ברבים (ולא נחלק בין לומד תורה עמם או עוסק בצרכם) וכשם דלומד תורה ברבים פטור גם מק"ש, כן הוא בעוסק בצרכי רבים. (ועי' בלבוש ס"י ע"י סעי' ד' י"העוסק בצ"צ הרי הוא כלומד תורה ברבים כו' וזהו כפ"י מהר"י באסאן).

ולפי פירוש זה לא קשה כנ"ל דמשמע דאינו יותר מהעוסק בתורה, כיון דכאן איירי במלמד ברבים שפטור גם מק"ש, וגם לא קשה דתולה גדול בקטן, וכן אי"ש דלא פ"י הרמב"ם דאיירי בתורתו אומנתו, כיון דבאמת אין הרמב"ם מתכוון לזה, וגם לא איירי רק לענין תפלה אלא בכלל גם לגבי ק"ש. והא דלא הביא זה גם בהלי' ק"ש הי"ז משום דהירושלמי הוא לענין תפלה עיי"ש.

אבל יש להקשות על פירושו דהרי דין זה דמלמד תורה ברבים פטור מק"ש לא הוזכר כלל ברמב"ם, ואי"כ איך אפשר לומר דזהו כוונת הרמב"ם ותלי תניא בדלא תניא? ב) עדיין קשה לפ"י אדה"ז הנ"ל דקאי על תורתו אומנתו, וכן פ"י הטור, דלפי"ז איך אפ"ל כעוסק בד"ת ולא יותר?

ואפשר לומר בזה דהנה ביו"ד סי' שמ"א, סעי' ב' מבואר דאונן שפטור מלהתפלל אי"צ להתפלל אח"כ כשמתחייב תשלומין במה שהי' פטור, ובט"ז שם מביא דעת הפרישה דכן הוא גם לגבי עוסק בצ"צ ועוסק במצוה דפטור מתפלה דאין בו תשלומין. והט"ז תמה ע"ז דהרי הדין הוא דבנאנס חייב בתשלומין אי"כ גם הכא הרי הוא אונס, היינו דהט"ז סב"ל דדוקא במקום שלא התפלל כי לא הי' יכול כגון אונס או עוסק בצ"צ כו' שייך בו תשלומין, ועי' ג"כ באו"ח סי' ק"ח ובשו"ע אדה"ז שם.

אבל בנקודת הכסף סב"ל כהפרישה ומתוך דבריו באונס חייב בתשלומין כיון דבאמת הי' חייב ורק נאנס משא"כ בעוסק בצ"צ דפטור מצד הדין הי' כאונן ולא שייך לגבי תשלומין עיי"ש.

ועי' בחסדי אבות להחיד"א אבות פ"ב לגבי עוסק בצ"צ ואתם מעלה אני עליכם שכר הרבה כאילו עשיתם דמביא פיהמ"ש להרמב"ם שם דעוסק בצ"צ יחוש לעצמו שמבטל בכמה מצות כו' לכן אמר כאילו עשיתם דהקב"ה חושב כאילו קיים, ומבאר בחסדי דוד עפ"י דעת הפרישה והש"ך הנ"ל (דזהו העיקר) דעוסק בצ"צ דפטור מתפלה ולא שייך לגבי תשלומין אי"כ לכן יחוש בעצמו שחסר לו ענין התפלה כו' ועי' אומר מעלה אני עליכם כאילו עשיתם, עיי"ש.

ולפ"ז יש לחזור להנ"ל דהנה בעוסק בתורה כשתורתו אומנתו פטור מתפלה מובן דפטור מן התפלה מצד מעלת התורה, כמ"ש הרמב"ם הנ"ל ובשו"ע אדה"ז דזהו חיי עולם ובה מובן בפשטות דאין הפ"י שהוא אונס, אלא דאדרבה אין הוא צריך כלל לענין התפלה. ומובן דלא שייך לומר בזה תשלומין כיון דלא נחסר לו כלום, אבל בעוסק בצרכי ציבור, הנה הן אמת דהוא גדול דאפי' לק"ש אינו מפסיק, אבל אכתי יש להסתפק בזה ולומר דזהו כאונס ממש, היינו דאין הטעם דאינו מפסיק כו' כיון דהוא גדול מק"ש ותפלה אלא דצרכי רבים דוחה תפלה וק"ש (ועי' בזה בלקו"ש חכ"א פ' ויקהל (ב) סעי' ב') היינו דבאמת אצלו הי' חסרון אלא דמצד תועלת הרבים מוותרים על מצוה פרטית שלו ולכן אינו מפסיק, וא"כ בזה אכתי אפשר לומר דשייך בו ענין של תשלומין, דהוה ככל אונס. ולזה אמרינן דהעוסק בצ"צ כעוסק בתורה דאין הכוונה בזה רק לומר שהוא פטור מתפלה אלא לבאר איכות וגדר הפטור שלו, דכשם דבתורה הפטור שלו הוא משום דתלמוד תורה גדול כו' כן הוא הכא דבעצם עוסק בצ"צ הוה מצוה גדולה יותר

מקייש ותפלה, ולא משום שהוא אונס, ועפייז מובן דלא שייך בו תשלומין כנייל. ואיכ לא קשה למה אמרינן דהייה כעוסק בתורה ולא יותר, כיון דכאן הכוונה לדמות איכות הפטור שלו, דהוא גדול יותר מתפלה, והנפק"מ הוא לגבי תשלומין.

ועפייז מובן שפיר למה לא הובא זה בהלי קייש, כיון דבקייש אין נוגע כלל גדר הפטור שלו אם הוא מצד אונס או דעוסק בצייצ גדול כיון דבלאהייכ ליכא תשלומין בקייש כמיש אדהייז בשוייע סי' נ"ח סעי' י"א דכן עיקר עייש, ודוקא בתפלה שיש דין תשלומין שם נוגע לבאר גדר הפטור של עוסק בצייצ.

ובשוייע אדהייז סי' צ"ג שם אחר שהביא הא דהעוסק בצייצ כעוסק בתורה מביא גייכ הדין דאייצ להתפלל תשלומין כיון שהוא פטור מצד הדין עייש, ולכאורה למה הביא כאן הדין דתשלומין דהרי דיני תשלומין הוא לקמן בסי' ק"ח (וכן מקשים) ולפי הנ"ל אפ"ל דזהו באמת הביאור דהענין דכל העוסק בצייצ כו' שהוא פטור לא מצד אונס אלא דזה גדול יותר כו', ולכן מביא הדין דתשלומין, ועיי בכ"ז היטב

~~~~~

שילוח היונה ע"י נח

צבי מרדכי הכהן אהרונוב
≈ תות"ל 770 ≈

א. בלקויש חלק יו"ד פרשת נח שיחה ג' אות ד' שואל כ"ק אדמו"ר שליטי"א, וז"ל:

"מבואר בכתוב שעיי שהביאה את העלה זית ידע נח שקלו המים מעל הארץ, שהכוונה בזה שידע לא רק שהמים - היו הלון וחסור, כי זה התחיל זמן הרבה לפניז (ובודאי ידע נח עדיז - שהרי נחה התיבה וכו'), וכמפורש בכתוב שיבשו המים מעל הארץ¹ - קודם שילוח היונה,

כ"א גם - קלות המים עד כ"כ שכבר יש מקום שכעבור זמן קצר יהי מנוח, לנוח על הארץ, ולכאורה מהי ההוכחה על זה עיי עלה של זית, והרי אפשר שעלה זה לוקח מאילן שעל הר גבוה

(ובפרט שהתיבה הייתה בהר גבוה) ומראש האילן, ובגובה זה כבר לא היו מים זמן רב - לפני הזמן דוידע נח גוי"י.

ומבאר בזה דהזית הוא אילן חזק ביותר ולכן מקום לומר שאעייף שהיי מבול חזק מ"מ נשארו כמה אילנות בכל העולם, אמנם מ"מ אין מסתבר כלל שהעלים נשארו בצירוס הקודם, "ומוכרח לומר שהעלה זית שהביאה היונה היי עלה חדש שצמח - לאחר המבול וכעבור זמן מספיק - מהזמן שהאילן זית לא היי מכוסה עוד במים והתחיל להצמיח עד שצמח העלה שהביאה היונה. ומובן שידע נח עיי"ז שקלו המים מעל הארץ" [עיי"ש שבוה מיושבות עוד כמה קושיות].

ב. ולא הבנתי:

א) פשט השיחה - איך מתורצת השאלה בזה, והרי אעייף שעבר זמן מספיק לצמיחת העלה, מ"מ עדיין אפשר שעלה זה צמח על אילן שעל הר גבוה, אך המים עדיין לא קלו מעל הארץ?²

ב) מה הכרח כ"ק אד"ש ללמוד שכוונת נח לידע שקלו המים מעל הארץ שבתחתית ההר, ועד שמכח זה מקשה מה הראיי מעלה הזית שמא לוקח מאילן שעל ההר, והלא עיי"ד הפשט יש מקום לפרש שנח רצה לידע אם קלו המים - היינו שכמעט עברו לגמרי³ - מן האדמה שבסביבות ראש ההר, ושפיר הוי הוכחה מהעלה זית?

ג. ואדרבא, מפני כמה טעמים נראה לכאורה להוכיח שאכן זו הייתה כוונת נח - עכ"פ עיי"פ פשש"מ להבנת בן חמש למקרא:

א) בפשטות הטעם ששלח נח את היונה הוא בכדי לידע אם אפשרי לצאת מן התיבה, ואיי"כ הלא לזה יכול הוא לצאת רק לשטח ההרים ואין כל צורך לירד לתחתית ההר, ולאחרי שתיבש גם אדמת תחתית ההר יירד גם אליו (וראה עוד לקמן סי"ג סעי' 3).

ב) אם כוונת נח הייתה לידע שקלו המים שבתחתית ההר, הרי שאין כל הוכחה שאכן יבשו המים שבתחתית ההר מכך שלא תשוב היונה, שהרי יכולה היונה למצא מנוח על אחד מראשי ההרים ולא תשוב עוד אליו אעיי"פ שרבים הם המים שבתחתית ההר, ועד שיתכן שאפילו לא קלו מעל הארץ⁴. ובהכרח שנח רצה לידע אם יבשה הארץ לכה"פ מעל ראשי ההרים⁵.

[ואין להקשות דאכן באמת למה בתחילה חזרה היונה אל התיבה ולא נחה על אחד ההרים שכבר לא היי בהם מים זמן רב בטרם נשלחה (ועכ"פ למה לא יישב רש"י זה לתלמיד ממולח ועכ"פ ברמז) - דזה פשוט לבן-חמש שאדמת ההרים עדיין הייתה לחה מאד אע"פ שכבר כלו להם המים ולכן לא יכלה היונה לנוח ע"ז⁶. ופ"י "כי מים על פני כל הארץ" היינו הן המים הרבים שבתחתית ההר והן לחות האדמה שבראש ההר].

ג) פשטות הכתוב "ויסר נח את מכסה התיבה וירא והנה חרבו פני האדמה" הוא, שנח ראה את פני האדמה **ששביבו**, אדמת ההר, ולא את אדמת תחתית ההר (וא"כ בזה משתעי קרא):

(1) משמעות הכתוב **הפשוטה** היא, שנח ראה את פני האדמה **תיכף** שפתח את התיבה, וא"כ פשוט לבן-חמש שתיכף ראה את האדמה ששביבו ולא את אדמת תחתית ההר.

(2) הבן-חמש וודאי מבין שע"פ טבע (כמעט ש)א"א לראות מראש ההר לתחתיתו⁷ - מרחק של מאות או אלפי אמה - ועד כדי כך שיכל נח להבחין במדויק אם רק קרמו פני האדמה או גם יבשו ("וירא והנה **חרבו** פני האדמה")⁸!

(3) מבואר בכתובים שבא' תשרי (ראה הדעות ברש"י) **חרבו** המים מעל הארץ, ורק בכ"ז חשוון **יבשה** הארץ, ז.א. שמשך זמן ייבוש הארץ - החל מזמן ירידת המים ותחילת הייבוש ("חרבו") ועד לייבוש הגמור - הוא לערך נ"ז יום. והנה, **ראשי ההרים** החלו ליבש בא' אב (ח, ה ובפרש"י), ואם נאמר ש"פני האדמה" שיבשו בכ"ז חשוון הם פני האדמה **שבתחתית ההר**, ורק אז יצא נח מן התיבה⁹, תרי שלא הודיעה התורה מתני יבשה אדמת ראשי ההרים, וע"פ חשבון נ"ז יום לאחר א' אב נמצא **אדמת ראשי ההרים יבשה לגמרי כבר בסביבות כ"ז אלול**, וא"כ תמוה לבן-חמש למה המתין נח **חודשיים נוספים**, עד לכ"ז חשוון, ולא יצא נח מן התיבה כבר בכ"ז אלול, והלא ראשי ההרים יבשו ומה לו להמתין עד ליבוש **כל** אדמת העולם?

[ובפרט שעל ההר היי שטח אדמה גדול מאד שיבש - ובהקדים דכתב רש"י (ח, ד) שהמים חסרו אמה לד' ימים, ולכאורה תמוה הלא מזמן שנראו ראשי ההרים ועד לזמן שחרבה הארץ עברו רק ששים יום (ע"י רש"י ח, ה), ואם היי אמה לד' ימים נמצא

שגובה ההרים הי' רק ט"ו אמות ותו לא! אלא פשוט לכאורה שכוונת רש"י רק למים שכיסו את ההרים מלמעלה (עיי"ש ברש"י), אך מראשי ההרים ולמטה ירדו המים **ריבוי** אמות בכל יום - איזה עשיריות או מאות אמה (דגובה ההרים הוא מאות או אלפי אמה⁸), אי"כ נמצא שבזמן קצר הי' לנח שטח אדמה גדול מאד שיבש ולמה לו להמתין כחודשיים עד שיבשה **כל** הארץ?].

אלא אם נאמר ש"פני האדמה" שבכתוב הם פני אדמת ההר, והם שיבשו בכ"ז חשון, הרי שבאמת יצא נח אל ראש ההר ביום זה ולא הודיעה התורה מתי יבשה כל הארץ (דאין בזה נפק"מ לגבי נח עצמו), וצ"ע¹⁰.

(4) ועד"ז אי"מ ע"פ פש"מ מדוע הסיר נח את מכסה התיבה רק כש"חרבו פני האדמה" שבתחתית ההר ולא הסיר כשחרבו פני אדמת ראש ההר - זמן רב קודם לכן כנ"ל! אלא בפשטות הטעם שהסיר רק אז הוא מפני שחשש שמא יכנסו המים לתוך התיבה (או חשש דומה), וזה מובן רק אם הסיר בהזדמות הראשונה שהייתה לו - כשחרבו פני אדמת ראשי ההרים.

(ד) לפי המבואר לעיל (ס"ג סעי' 3), קשה לבן-חמש איך נוצר שינוי כ"כ גדול בטבע, שמראשי ההרים ולמעלה ירדו המים **רק אמה לד' ימים** ומראשי ההרים ולמטה ירדו **מאות אמות מידי יום!** ועוד דהוי ניסא למגנא. אלא אם נאמר שהכתוב מיירי רק באדמת ההר, אי"כ באמת אפשר שהמים המשיכו לרדת אמה לד' ימים ולא הודיעה התורה מתי יבשה כל הארץ.

ד. אמנם מכמה טעמים אין משמע כדברינו הנ"ל:

(א) **פשטות** תיבת "קלו" אין משמעה שכמעט יבשו המים לגמרי אלא שעדיין יש מים ורק הוקלו (אבל ראה הערה 3).
 (ב) צ"ע לומר שהתורה לא הודיעה מתי יבשה הארץ עפ"משי"כ רש"י (ח, יד) ש"משפט דור המבול שנה תמימה הי"י, דלדברינו לא ירדו המים שבתחתית ההר כ"א זמן רב לאחר כ"ז חשון, וא"כ משפט דור המבול הוא הרבה יותר משנה אחת.

(ג) גם דחוק לומר (כדברינו בהערה 10) שעץ הזית הי' מגולה גם לפני ששבה היונה עם העלה, רק שהעלה צמח בין י"ז לכ"ד אלו, שהרי פשוט שאין זמן צמיחת עלה כשבוע בלבד (א"כ נאמר

בדוחק שבתחילה הי' העלה קטן כ"כ שלא יכלה לקוטפו ואח"כ גדל קצת)¹¹.

וצ"ע בכ"ז.

הערות בשוה"ג

(1) היינו שיבשו ראשי ההרים כפשוט.

(2) וממני"פ, אם ידע נח את מהירות ירידת המים וגובה ההרים ועפ"י חישב שעבר זמן מספיק לקלות המים מעל הארץ, הרי שלא הי' צריך לשילוח היונה כלל [וגם כשהביאה העלה לא הוסיף זה כלום בידיעתו דעדיין אפשר שעלה זה לוקח מאילן שעל הר גבוה], ואם לא ידע ע"פ חשבון זה - א"כ שוב מנין לו שלא הביאה היונה את העלה מאילן שצמח על הר גבוה?

(3) כלומר, אע"פ שידע נח שנחה התיבה ואין כל מים על ההר, מ"מ רצה לידע אם **יבשה האדמה ויכול הוא לצאת מן התיבה** (כדלקמן בפנים) - דאם לא תשוב אליו היונה הרי"ז ראי' שיבשה הארץ לגמרי.

[וכששבה היונה ועלה זית בפ"י ראה שהאדמה מצמחת והבין מזה שהיא קרובה להתיבש, דאדמת ביצה קשה היא להצמיח כנראה בחוש¹², ואם בכ"ז מצמחת ומוציאה עלים הרי"ז ראי' שקרובה היא מאד להתיבש לגמרי.

או בפשטות יותר: כששבה היונה ועלה זית בפ"י הבין מזה נח שהאדמה קרובה להתיבש, דאם עבר זמן מספיק לצמיחת העלה מסתמא האדמה עומדת להתיבש (ופשוט שעתה אין להקשות כבהערה 2, כי באמת לא ידע נח את מהירות המים וגובה ההרים, ואכן ידע שהמים ירדו מאדמת ההר, רק רצה לידע אם **יבשה** האדמה, וזה הוכח לו ע"י צמיחת עלה הזית כנ"ל)].

ואולי יש לדקדק כן גם בלשון רש"י (המובא בהערה 4) "ובזו יראה אם קלו המים, שאם תמצא מנוח לא תשוב אליו", דלכאורה פשוט שאין כוונתו שנח יידע שקלו המים מכך שתשוב אליו היונה, שהרי אפשר שעדיין לא קלו המים כלל ולכן לא מצאה מנוח [ודוחק גדול לומר ששלחה בכדי שתשוב עם עלה זית,

וכדלקמן הערה 11], ועייכ כוונת רש"י שהרא"י היא מזה שלא תשוב היונה אליו^(**), אבל זה תמוה שהרי אם לא תשוב היונה הרי"ז רא"י שגם יבשו המים ולא רק קלו? ועייכ כוונת רש"י שאם לא תשוב הרי"ז רא"י שקרובה האדמה להתייבש עד כייכ שיכולה היונה לנוח עייג (ואין היא יכולה לנוח רק על אילן), וזהו פירוש תיבת "קלוי" כנ"ל.

(* ובפרט זית שקשה לגידול ונמשך גידולו משך זמן ארוך, כדאיתא בבכורות ח' ע"א הזמן מיום שהאילנות מוציאים הפרח ועד לגמר הפרי, דבלוז כ"א יום, תאנה חמישים יום, תפוח ששים יום כו' והזית לתשעה חדשים. ובזה לכאורה גם אי"ש (בדוחק קצת) שאלת כ"ק אד"ש מה ההדגשה לומר שהביאה עלה של זית דוקא, עיי"ש.

(** ומתאים יותר עם הגי' בד"ר: "שאם לא תמצא מנוח תשוב אליו".

4) וכרש"י ח, ח ד"ה וישלח: "ובזו יראה אם קלו המים, שאם תמצא מנוח לא תשוב אליו".

5) ולהעיר מסדר עולם פי"ד שאכן, לבסוף, נחה היונה על אחד מראשי ההרים.

6) אמנם אם נאמר שאדמת ההרים יבשה לגמרי כבר בסביבות כ"ז אלול (כדלקמן סי"ג סעי' 3), קייק למה לא נחה כבר בתחילה על אחד ההרים. ואולי לא יכלה לנוח כל שלא יבשה האדמה לגמרי.

7) ועכ"פ בלא לצאת מן התיבה - דזה הי' רק לאחר ייבוש המים כמבואר בפס' וכדלקמן בפנים.

8) ובפרט הרי אררט שהם מהגבוהים בהרים, שהרי לרש"י (ח), ד) "ראשי ההרים" שבפסוק הם הם הרי אררט שעליהם נחה התיבה, והם הגבוהים שבהרים (עיי"ש ברש"י).

9) כפשטות הכתובים - אא"כ נדחוק לומר שיציאת נח המבוארת (פרשה בפ"ע ומ) פסי ט"ו ואילך, הייתה לפני ייבוש הארץ המבואר בפסוק שלפניו - פסי י"ד.

10) ולפיכ"ז די שלבים: באי אב "נראו" ראשי ההרים, אך אדמתם הייתה לחה מאד ולא הצמיחה מאומה; בין י"ז אלול* (כעבור שבעה ימים מיום שליחת העורב - שנשלחה היונה ושה ריקם) לכ"ד אלול (ששבה היונה עם עלה הזית) אדמת ההרים הצמיחה, אך לא קרמו פני; וכעבור שבעה ימים, באי תשרי, נשלחה היונה ולא שבה - והוא היום בהם "חרבו" ראשי ההרים ו"קרמו פני של מעלה" (רש"י ח, יג), אך לא היו יבשים דיים בכדי לנוח ע"ג*; ובכ"ז חשוון "יבשו" ראשי ההרים לגמרי, והיינו ש"נעשה גריד כהלכתה" (רש"י ח, יד) - ויכל נח וכל אשר לו לצאת מן התיבה.

* ולהמבואר הערה 11 אפשר שהאדמה הצמיחה עוד קודם לכן.

** ולהעיר מבי"ר פל"ג, ז: חרבו המים מעל הארץ - נעשית כמין טפוח, ופרש"י שם "כמו משקה טופח עליהם, כלומר שהי כאלו הארץ שרוי במים עדיין".

11) אבל ע"ז י"ל שודאי לא היתה כוונת נח לשלוח היונה שתחזור ועלה זית בפ"י אלא שהתכוון "שאם תמצא מנוח לא תשוב אליו" (כנ"ל הערה 4), רק שלאחרי שהביאה העלה הבין שהאדמה קרובה להתיבש, אבל אה"נ שיכלה להביא את העלה כבר בתחילה ורק שלפועל לא הביאתו (וכי בכל עת קוטפת היונה עלים ונושאת אותם בפ"י?).

ח ס י ד ו ת

נשמות אני עשיתי

הת' יוסף יצחק אייווס
≈ תלמיד בישיבה ≈

בתניא פ"א מביא הפסוק (ישעי' נז, טז) ונשמות אני עשיתי ומבאר עפ"י משי"כ הרח"ו ז"ל בשער הקדושה "דלכל איש ישראל אחד צדיק ואחד רשע יש שתי נשמות" ובסי הקיצורים להצי"צ ע"י עייט כותב "ונשמות אני צ"ע"י ובהגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א לשם (ע"י קני"ב) מבאר ש"אולי הצי"ע האיך שייך לומר אני עשיתי על הנפש מצד הקליפה וסט"א דכאן מדבר בנפש עצמה ולא בשרשה, וכמארז"ל (ב"ר פ"ג ו', ו) ועיגי"כ תוד"ה ואלו תענית ג, א' אין הקב"ה מייחד שמו על הרעה" עכלה"ק.

ולכאורה צ"ע טובא, א) משי"כ שכאן בהפסוק ונשמות אני עשיתי מיירי בענין הנפש עצמה ולא בשרשה שהרי בלקו"ש ח"ה ע"י 416 מבאר בלשון התניא "יש שתי נשמות דכתיב ונשמות אני עשיתי שהן שתי נפשות" שמה שתחלה נקט נשמות והדר נקט נפשות, הוא כי בנשמות הכוונה לכפי שהם בשרשן למעלה, ובנפשות הכוונה כפי שהן בירידתן למטה להתלבש בגוף, וא"כ איך כתב שכאן (שהכוונה להפסוק ונשמות אני עשיתי) הכוונה להנפש עצמה ולא לשרשה.

ב) מה שנשאר בצ"ע על שכתוב ונשמות אני עשיתי כאשר שם בע"י פ"א שמציין לשם כ"ק אדמו"ר שליט"א כותב הצי"צ "ואין לתמוה ע"ז איך משם אלוקים יומשך היצה"ר שהרי לפי המשל המבואר בזהר תרומה דקס"ג, א' בענין היצה"ר במשל הזונה עם בן המלך מובן דשורש היצה"ר אינו רע ממש כלל כי כוונתו לשי"ש להרבות שכר האדם כשלא ישמע לו כו"י כו"י עכ"ל, נמצא שא"כ אינו רע ומהו התמיה דמייחד שמו על היצה"ר.

וע"י בספה"מ, עת"ר ע"י צ"ה "ולא יפלא איך יהי מאלקות התהוות הרע כמו שלא יפלא איך יהי התהוות הגבול מאו"א"ס ב"ה שאינו בערך כלל כו"י ומבאר שם שהטעם למה זה לא יפלא הוא מאחר שהתהוות הוא בבחי' ריחוק שאינו נתפס ואינו מתלבש

בתוך דבר הנתהווה. וא"כ עדי"ז לא ה"י צ"ל קשה איך נשמות אני עשיתי.

אלא שיש לומר שהיא הנותנת כדי שיהי' התהוות הרע מהאוא"ס זהו בדרך ריחוק ובאופן שאינו מתלבש בו כני"ל, וא"כ במילא להגיד שהיצה"ר שרשו משם אלוקים שפיר מכיון שזהו רק הארה מאוא"ס והיינו שהתהוותו הוא בדרך ריחוק משא"כ להגיד שנשמות אני עשיתי והיינו שמתייחס לעצמות אוא"ס זה כבר אא"פ להגיד.

אבל עדיין יהי' צ"ע שהרי בתיבת "נשמות" הכוונה לשורש הנשמה ואיך אפשר להגיד עליו שהוא רע שאין הקב"ה מייחד שמו עליו, וא"כ מה איכפת לי' ששורש היצה"ר שהוא וודאי טוב נתהווה ע"י "אני".

ואולי הצ"ע של הצ"צ היתה דמאחר שהוא לא חילק בין מה שכתב נשמות ונפשות שכאשר כתב נשמות הכוונה לכפי שהם למעלה וכאשר כתב ונפשות הכוונה לכפי שהם למטה וחשב שהכל מיירי כפי שהיא למטה וע"ז הקשה ממה שכתוב ונשמות אני עשיתי אבל אחר ביאור כ"ק אדמו"ר שליטי"א שהכוונה בנשמות היינו לשורש הנשמה ליכא "צ"ע" כלל. וכ"ז בדא"פ.

■ ■ ■

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

ולקדקד נזיר אחיו

הרב וו. ראזאנבלום
≈ תושב השכונה ≈

ע"ן בגמרא שבת (קלט.): ואמר רבי מלאי משום ר' יצחק מגדלאה מיום שפירש יוסף מאחיו לא טעם טעם יין דכתיב ולקדקד נזיר אחיו (פרשתינו מט. כו) ר' יוסי ברי' חנינא אמר אף הן לא טעמו טעם יין דכתיב (מקץ מג. לד) וישתו וישכרו עמו מכלל דעד האידנא לא ואידך שיכרות הוא דלא הוה, שתי' מיהא הוה, עכ"ל.

ועיין שם בפירש"י ד"ה עמו, וז"ל: מכלל דעד השתא לא, עכ"ל.

דהיינו **שחץ** מעמו לא שתו.

ועיין בפירש"י בפרשת מקץ (מג. לד) ד"ה וישכרו עמו, וז"ל: ומיום שמכרוהו לא שתו יין ולא הוא שתה יין ואותו היום שתו, עכ"ל.

ובמשכיל לדוד על פירש"י זה כתב, וז"ל: מה שהם לא שתו נפקא לן מהכא אבל זה שהוא לא שתה מוכח מקרא דכתיב ולדקדק נזיר אחיו כדאיתא בשבת ואגב כתבי רש"י הכא להודיע האמת, עכ"ל.

אבל יש להעיר, שרש"י בפרשתינו פירש בד"ה נזיר אחיו: פרישא דאחיה, שנבדל מאחיו, עכ"ל. והנה לא נזכר בפירש"י **במה** נבדל יוסף מאחיו. ובפשטות יש לומר שנבדל **במכירתו**.

ולפי זה אין רש"י מפרש פסוק זה כפירוש הגמרא הנ"ל.

וקשה לפי זה מהיכן יודעים בפשוטו של מקרא שגם יוסף לא שתה יין.

ואולי אפשר לומר בדוחק גדול שגם כוונת רש"י הוא כפירוש הגמרא.

ומה שיוסף נקרא נזיר יותר מאחיו, הגם שגם הם לא שתו יין, עיין בחדושי אגדות מהרש"א שמתרץ זה.

אבל אולי אפשר לומר שזה שפירש"י שיוסף לא שתה יין הוא **מסברא**

שלאחר שגילה לנו הכתוב שאחיו של יוסף לא שתו יין, והטעם בזה יש לומר שהיו **מצטערים** על מכירתו.

כן יש לומר שגם יוסף לא שתה יין מפני צרת אביו ועל עצם ענין המכירה, שהי' מצטער בזה.

אבל צריך עיון בזה מפירש"י בפרשת וישב (לט, ו) ד"ה ויהי יוסף יפה תאר: כיון שראה עצמו מושל, התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשערך, אמר הקב"ה אביך מתאבל ואתה מסלסל בשערך, עכ"ל.

עוד ענין שצריך עיון הוא:

בגמרא הנ"ל משמע, שלדעת ר' יוסי ברי חנינא "שאף הן לא טעמו יין" הוא ממה שכתוב "וישתו" (וישכרו עמו)

ועל זה השיב לו רבי מלאי משום ר' יצחק "שיכרות הוא דלא הוה שתיי מיהא הוה".

דהיינו זה שנאמר "עמו" בכתוב, שמתיבה זו ממעטים **שעד עכשיו** לא הוה ענין זה, קאי רק על "וישכרו" **הסמוך** לתיבת "עמו", אבל לא על תיבת "וישתו".

ולדעת ר' יוסי ברי חנינא, קאי "עמו" גם על "וישתו".

ולפי זה צריך להבין:

רש"י בפרשת מקץ ד"ה וישכרו הנ"ל, **אין מעתיק** תיבת "וישתו" מן הכתוב.

ונמצא לפי זה, שפירש"י קאי לא אליבא דרבי מלאי, ולא אליבא דר' יוסי ברי חנינא.

אליבא דר' מלאי לא קאי, שהרי הוא אומר "שתיי" מיהא הוה", ורש"י פירש שאחיו לא שתו.

ואליבא דר' יוסי ברי חנינא לא קאי, שהרי הוא לומד זאת ממה שנאמר "וישתו", משא"כ רש"י אין מעתיק תיבה זו מן הכתוב.

ולפי פירש"י האידך מתורץ השאלה "שיכרות הוא דלא הוה שתיי מיהא הוה".

ר מ ב " ם

שיטת הרמב"ם מתי מתיר שבועה

הרב ישעי' זוסי' פלדמאן
 ≈ תושב השכונה ≈

רמב"ם סוף הלכות שבועות פ"י"ב הלכה י"ב אע"פ שמותר להשאל על השבועה כמו שביארנו ואין בזה דופי ומי שלבו נוקפו בדבר זה אינו אלא שמץ מינות אעפ"כ ראוי להזהר בדבר זה ואין נזקקין להתיר אלא מפני דבר מצוה או מפני צורך גדול וטובה גדולה היא לאדם שלא להשבע כלל, ואם עבר ונשבע שיצטער ויעמיד בשבועתו, שנאמר נשבע להרע לא ימיר וכתוב אחריו עושה אלה לא ימוט לעולם עכ"ל.

ובהשבת הראב"ד כאן א"א דוקא בשבועה שנשבע להרע לעצמו אבל נודר בנדר אפילו להרע לעצמו מצוה להתירו שהרי אמרו הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו הקריב עליו קרבן עכ"ל. הכסף משנה על אתר כותב שאם עבר ונשבע שיצטער ויעמיד בשבועתו הכי משמע בסוף המדיר גבי עובדא דריב"ל עם המלאך המות (המעשה כתובת ע"ז ע"ב כי הוה שכתב (כשהגיע זמנו ליפטר - רש"י) אמרו ליה למלאך המות זיל עביד ליה רעותתי, אזל איתתזוי ליה אמר ליה אחוי לי דוכתאי. (הוליכנו לגן עדן והראני מקומי רש"י) אמר ליה לחיי אמר לי הב לי סכינך דלמא מבעתת לי באורחה. יהבה ניהליה. כי מטא להתם דלייה קא מחוי. שור (קפף) נפל להווא גיסה נקטיה בקרנא דגילמיה אמר לי בשבועתא דלא אתינא. אמר קודשא בריך - הוא, אי איתשיל אשבועתא ניהדר או לא לא ניהדר).

וממשיך הכסף משנה כתב הראב"ד ואם עבר ונשבע שיצטער בשבועתו א"א דוקא בשבוע כשנשבע להרע לעצמו. וכי אפשר שגם זה דעת רבינו שהרי לא כתוב כן אלא בשבוע. וצריך טעם למה נשתנה נדר משבועה בזה. עכ"ל.

לכאורה זה צריך ביאור.

א) מה שאומר אפשר שגם זה דעת רבינו. הרי הרמב"ם בעצמו כותב סוף הלכות נדרים פרק י"ג הלכה כ"ה אמרו חכמים כל הנודר כאילו בנה במה... ואם עבר ונדר **מצוה להשאל על נדרו** כדי שלא יהא מכשל לפניו, והכסף משנה כותב שבגמרא (קונים) ושם מסיים וכל המקיימו כאילו הקריב עליי - קרבן למה אומר **רק אפשר** שזה גם דעת רבינו?.

ב) וצריך טעם למה נשתנה נדר משבועה בזה. הנה בחדושי אגדת מהרש"א יבמות דף קט ע"א. (שכל הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו הקריב עליו קרבן) ד"ה בהפרת נדרים. מוכיח שם שבספר יפה מראה, הקשה בזה דבשבועה אמרו היפך בזה דטוב לקיימה כדאמר כעובדא דריב"ל אי איתשיל על שבועתי-ה ניהדר אי לא לא ניהדר איך יתכן שיתחלפו מן הקצה אל הקצה בנדרים תיחשב השאלה לצדקה (למצוה) ובשבועות לעבירה ומתרץ ועי"ל בשבועות מצינו בתורה לעשות כן שבועות הפקדון, ושבועות העדות וקבלת כל התורה כולו ע"י שבועה היי והיינו טעמא דשבועה היא לאסור עצמו על הדבר משא"כ נדרים שהדבר נאסר עליו ולא מצינו בשום מקום בתורה לעשות כן עכ"ל.

וי"ל לפרש הכ"מ הנה אם יש מצוה להשאל על הנדר ישנם שני דיעות א) דעת הראב"ד שאם נשבע להרע לעצמו שיצטער ויעמיד בשבועתו אין הדברים אמורים **אלא בשבועה** אבל בנדרים **מצוה להתיר** לפי שהנודר כאילו בנה במה והמקיימו שאינו נשאל עליו כאילו הקריב עליי וחייב משום שחוטי חוץ.

ב) דעת הרמב"ן (מובא במגדל עז). והרדב"ל על אתר **שהתמירו אף בכל נדרים** והשוו אותם לשבועות לפי שהוא מפרש לה הכי אם הוא ירא שמא יבא לידי מכשל, ומקיים נדרו ואינו שואל עליו הוי כאילו הקריב עלי-ה קרבן אבל אם ברי לו **שלא יבא לידי מכשל** אם רצה לקיים יקיים. בזה יובן מה שהכסף משנה כותב אפשר שגם זה דעת רבינו. מפני שבהרמב"ם יכולים ללמוד שני הדיעות שהרי לא כתב רבינו רק בשבועה אבל בנדרים **מצוה להשאל על נדרו**.

או אולי סובר כדעת הרמב"ן שאין חילוק בין נדרים ושבועות שאין להתיר אלא לדבר מצוה וימתיק בזה סיום לשון הרמב"ם ואם עבר ונדר מצוה להשאל על נדרו **כדי שלא יהא מכשל לפניו** כנ"ל דעת הרמב"ן.

ומסיים וצריך טעם למה נשתנה נדר משבועה בזה. לפי שבפשוט הרמבי"ם משוו שבועות לנדריים כמו בהלכות נדריים פ"א הלכה ד' מצוה עשה של תורה שיקיים אדם **שבועותו או נדרו**.. שנאמר מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת. ונאמר ככל היוצא מפיו יעשה.

וכמו"כ פרק ד' הלכה ה' מי שנדר וניחם על נדרו הרי זה נשאל לחכם ומתירו ודין **היתר נדריים** כדין **היתר שבועות** ובלשון שמתירין **השבועה מתירין הנדר**. וכן שאר הענינות שפירשנו **בשבועות כולם בנדריים כדרך** שהם **בשבועות** לכן צריך טעם למה נשתנה נדר משבועה בזה.

■ ■ ■

ש ו נ ו ת

ציונים בלקו"ת ע"פ הבית אהרן

הרב אלי' מטוסוב
≈ ברוקלין נ.י. ≈

בגליונות קודמים (גליון מס' שצ"ז ומס' תני"ח) הבאנו מ"ש כ"ק אדמו"ר הצ"צ בכ"מ שהרבה מהציונים שכתב בספר לקו"ת ובספרי אוה"ת לקוחים הם מהספר "בית אהרן" (שמציין על כל פסוקי התנ"ך המקומות בש"ס זוהר וספרים שבהם הובא פסוק זה).

ובאוה"ת מסעי ע' אישעה מציין לכ"מ בזוהר, ומוסיף: "המראה מקומות בזוהר על כמה פסוקים שזכר בחיבור זה [לקו"ת] הוא מספר בית אהרן שמראה מקום על כל פסוק היכן שזכר בזוהר דף פלוני עמוד פלוני". ועד"ז הוא באוה"ת שם ע' איתתקפ. ובאוה"ת לך לך תשכז, א: כל אלו המראה מקומות על הפסוקים הוא מבואר בסי' בית אהרן. וראה במפתח הספרים בסו"ס הלקו"ת.

ונציין כאן עוד איזה הערות הקשורות לענין זה:

* * *

בכללות יש לחלקם לשלשה ספרים בענין זה (בנוגע לנדו"ד):

(1) סי' **תולדות אהרן** [נדפס באמשטרדם תי"ב. ולפנייז בווינציי ועוד. בספר זה גם יש מעלה על הבאים לאחריו כי הוא לא הכליל כל הציונים על הפסוק במחתה אחת. כ"א חילק בנפרד הציונים לכל קטעי הפסוקים מתחילה הציונים השייכים ל"את השמים" אח"כ ל"את הארץ" וכיו"ב].

התולדות אהרן מצאנו נזכר באוה"ת רק פעם אחת (כנזכר בספר המפתחות) ויצויין להלן.

(2) **בית אהרן** [פרנקפורט תי"נ]. הוא הוסיף עוד מדרשים ומפרשים יתר על התולדות אהרן. בספר זה השתמש כ"ק אדמו"ר הצ"צ להרבה מציוניו.

(3) סי' **"בית אהרן והוספות"** מהרה"ג רא"ד לאוואוט אביו זקנו של כ"ק אדמו"ר שליט"א. בספר זה הוספות רבות על הבית אהרן. נדפס בוויילנא תרמ"א (אחרי תקופת אדמו"ר הצ"צ). ויש בתחילתו הסכמה מכ"ק אדמו"ר מהר"ש. וגם אדמו"ר מוהרי"צ נייע השתמש בספר זה [וחילק את דרושי הלכו"ת במספרים סידוריים לרסי"ט דרושים. ע"פ החילוק שחילקם בספר בית אהרן - ראה בצילום גוכ"יק בסו"ס מאמרים הקצרים ע' תר]. וראה גם ספר השיחות תשמ"ח ח"א ע' 168 שהציונים בסי' "בית אהרן והוספות" נעשו ע"י תלמידי המתבר ואח"כ סודרו והוגהו ע"י המחבר ויש בו רוב חכמה וגם מלאכה.

ובהספריי כאן גם נמצא הספר תולדות אהרן (אמשטרדם תי"ב) שבו עבד ותיקן והוסיף הגרא"ד לאוואוט בגוף כתב ידו בעת סידורו ספרו "בית אהרן והוספות".

* * *

באוה"ת ויקרא (כרך ב) בתחילתו: "ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה'. זבחים ה' מ"ז ב [פרק ה' דף מ"ז ע"ב] מ"ט ב. ו' נ"ט א... בחיי מז"ב קלבי"א עכ"ל **התולדות אהרן**" ע"כ.

ויש לעיין:

1) הלא כל הלשון כאן הוא **מהבית אהרן**. ולא מהתולדות אהרן ששם אין כל ציונים הללו המובאים באוה"ת (רק לש"ס). ואולי הלשון "תולדות אהרן" הוא מאשגרתא דלישנא כי הוא ה"י רגיל ונדפס בחומשים.

2) הצי"צ מעתיק כאן הציונים לש"ס מדרש רבה, יליש שלי"ה בחיי. ומדלג מהבית אהרן את הציונים למדרש תנחומא, שוחר טוב, ילקוט ראובני גדול, ואפשר הוא מטעם כי רק ציונים אלו לש"ס כו' ה"י בכוונתו הק' לבארם להלן בהמשך המאמר. או שהם קשורים להמשך המאמר. משא"כ שאר הציונים שאינו מעתיקם.

* * *

באוה"ת משפטים (ע' א'רצא) אחרי שמאריך לבאר את מאמרי הזוהר ובחיי ושלי"ה על פסוק ויראו את אלקי ישראל. הוא מוסיף לציין:

"ת"ז עב"א. רבות קצא"ד קצב"א רסט"א. ח"מ [מדרש רבה על חמש מגילות]. כו"א ב. [עמק המלך] כ"ב ג' טז"ג נה"ג (או צה"ג) קכח"ג קסט"ד קעב"ב". ע"כ.

[ונמצא כן הרבה באוה"ת שאחרי שמבאר בכל סעיף את המארה"ל על הפסוק הוא מוסיף לציין הסוף - לשלימות הענין. - גם לשאר המארה"ל שלא נתבארו כאן. ואולי ה"י בכוונתו הק' לבארם בפעם אחרת כמו שמצינו בכ"מ ואכ"מ].

וציונים אלו (מלבד הת"ז) הם מהבית אהרן. ומיש "נה"ג או צה"ג" אולי הפירוש כי בהבית אהרן שה"י לפני אדמו"ר הצי"צ לא ה"י ברור אם הוא נו"ן או צ (שהם דומים בדפוסים הישנים). וגם לא ה"י אז לפני קדשו את הסי' עמק המלך לעיין בו.

וגם בהנדפס כאן "טז"ג" ניכר שהוא טעות כת"י המעתיק באוה"ת כאן. וצריך לתקן כמו בבית אהרן כאן "מז"ג".

* * *

הזכרנו לעיל שהציונים שמציין הצי"צ להתקוני זהר, על כל פסוק המקומות שהובא פסוק זה בתקוני זהר, אינם מהבית אהרן

כי אין בו ציונים לסי תקוני זהר. וצ״ע אם ציונים אלו הם הוספות אדמו״ר צ״צ בעצמו או שהם ממלקט קדום (והוזכנו מזה בגליון ״הערות וביאורים״ גליון מ״ג שנה זו).

ויש לברר בסי ״פתח עינים״ (נדפס בקראקא ת״ז) שיש בו גם מפתח לתקו״ז ע״פ סדר הפסוקים. ואפשר היי לפני הצ״צ (ואינו נמצא בהספריי כאן).

ובאמת גם ציוני הצ״צ לגוף הזוהר (גי חלקים) רובם אינם ע״פ הבית אהרן, כי הוא מציין רק לזוהר גדול שנדפס בקרימונא. ואילו רוב ציוני הצ״צ הם לזוהר הרגיל שלפנינו והם הוספות הצ״צ עצמו (או שהיי לפניו סי ״פתח עינים. או ספר ״מפתחות הזהר״ (וינצ״י תק״ד) שיש בו הציונים לזוהר אבל לא לתקוני זוהר).

* * *

באוה״ת נ״ך ח״ב עי תתנא: ״כי אם עונותיכם היו מבדילים. ז״ג ח״א מ״א ד׳. קכ״ב ב׳ ובז״ק אינו״.

שני ציונים אלו לזוהר גדול (קרימונא) הם מהבית אהרן. וע״ז מוסיף הצ״צ שבזוהר קטן שלפנינו ליתא.

וצ״ע כי הז״ג דף קכ״ב ב׳ הוא לפנינו בזח״ב קט״ז, ב: ובגין אינון קליפין דחובין אמר קרא כ״א עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם ובגין אילין קליפין קובי״ה מתכסיא בכמה גדפין כו׳.

וכן דף מ״א ד׳ הוא לפנינו בתקו״ז קט״ז ב: חושך דאפסיק בין עלת העלות למוחא סתימאה כו׳ ודא איהו כ״א עונותיכם היו מבדילים כו׳.

* * *

ועד״ז צ״ב באוה״ת נ״ך ח״א עי תט״ו שמביא שם מהמקומות שהובא במד״ר הפסוק אחד היי אברתם. וז״ל: ״רבות נח פ״ל [דף] ל״ב א״... לך רפמ״ו... מקץ ר״פ צ״... (קל״ג ב׳ אבל לא

מצאתי שם"). ע"כ. ור"ל שבס' בית אהרן מציין למדייר דף קל"ג ע"ב ולא מצא שם.

ולכאורה הלא נמצא הוא באותו דף (במד"ר דפוס אמשטרדם שנת ת"א ואפשר עוד) והוא בשמו"ר פט"ו פסקא כ"ז: "עוד נגע אחד אביא על פרעה אמר משה הרי הגיע הסימן אחד הי' אברהם הרי הנגע אחד." (והערנו מזה בגליון הערות וביאורים גליון שצ"ז).

וכן צ"ע באוה"ת נ"ך ח"ב ע' א' סד: "ידו פרש צר. יבמות ספ"ק ט"ז ב'. **רבות מה"א (לא נמצא)**". ואמנם הוא ברבות שם, וראה בהערות כ"ק אדמו"ר שליט"א בשולי העמוד באוה"ת שם.

וכן באוה"ת נ"ך ע' תסח שמביא את המקומות בשלי"ה ע"פ כי הנה יוצר הרים גוי ומגיד לאדם מה שיחו. ומבארם. ובתוך הדברים כותב: **"נטא לא מצאתי"**.

אך הוא נמצא שם "העיקר העשירי צופה ויודע סתרינו... ונאמר ומגיד לאדם מה שיחו". וכבר העירו על השלי"ה הזה באחד מגליונות הערות וביאורים. ויש לעיין איזה דפוסים היו לפני הציצ' וכן אפשר הי' חסר דף בספרו וכיו"ב.

* * *

ופעמים רבות נמצא באוה"ת שאחרי שמביא מהבית אהרן הוא מוסיף לתקן ולציין. ראה לדוגמא באוה"ת נ"ך ע' ריא: "כי הנה יוצא ממקומו פי' בז"ג ח"א עמוד קנ"ה שינוי מקום כו' **והוא בת"ז תיקון ס"ט דק"ד**". ובאוה"ת שם ע' תפו: "זח"א עמוד שד"מ **והוא ברע"מ פ' פנחס דרמ"ה ע"ב**". ועד"ז בהרבה מקומות.

ובאוה"ת נ"ך תרצד מוסיף על הבית אהרן: שוב ראיתי נזכר מענין פום ממלל רבנן בזוהר תרומה דקע"ח סע"ב. ע"כ.

ובאוה"ת נ"ך ע' רפח: "הבית אהרן [על פסוק ועמד כולם צדיקים] הראה מקום ספ"ב דסוכה כ"ט ב. אך שם לא נמצא רק פסוק וענוים ירשו ארץ דתהלים סל"ז".

* * *

ובאוה"ת נ"ך עי' תרעה: "והחכמה מאין תמצא ואיזה מקום בינה. זח"א פי' ויצא דף קנ"ד סע"א ותחלת עמוד ב', **כן נרשם בספר בית אהרן אבל לא נמצא שם פסוק זה** בפירוש רק שמדבר שם נידון חכמה ובינה, זח"ב פי' משפטים דקכ"א סע"א, זח"ג האזינו דף ר"צ ע"א והאי אב נפיק מע"ק דכתיב והחכמה מאין תמצא, ובג"כ לא אשתמודע. ירושלמי ברכות ס"פ היה קורא". ע"כ.

ויש לדון בהמצויין כאן בפיסקא זו בהשוואה להמצויין בספר בית אהרן ו"בית אהרן והוספות" (ושאר הספרים הנזכרים לעיל). ולא נלאה כאן את הקורא.

בענין השגחה פרטית

הרב דוד שרגא פאלטער
שליח כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א
בית חב"ד בלומפילד הילס מישיגן

ידוע חידושו של הבעש"ט בענין השגחה פרטית ואחד מהסיפורים שלו ושל תלמידיו הקי' שפעם נסעו בדרך ופתאום ציווה להם הבעש"ט ששימו ידיהם על כתפי חבריהם ובאותו שעה הראה להם איך שעלה פרטי נתלש מהאילן - שעליו צמח - ועיי נשיבת הרוח הגיע עלה זה למקום מסויים והכוונה בכדי לכסות על התולעת שהיתה אז בסכנה בגלל חמימות השמש שזרתה עליי.

והנה כבר נידון בזה בכמה שיחות קודש בתחידוש והעילוי של שיטת הבעש"ט בהשגח"פ לגבי שאר חכמי ישראל עד הבעש"ט שהבעש"ט חידש וגילה לנו שהשגחה **פרטית** חל לא רק על סוג המדבר - הכי נעלה - אלא גם בשאר המדריגות דומם צומח וחי הרי לא רק שהשגחה היא מינית כשיטת שאר החכמים אלא שבכולם ההשגחה היא אישית היינו פרטית וכל תנועות היותר קלות של כולם מושגח באופן פרטי ויחידי.

וי"ל - עי"פ כלל הידוע שכל סיפור בפרט מרבתינו נשיאינו מדוייק בתכלית - שמסיפור הנ"ל בולט חידוש הבעש"ט והוא בהשלש מדריגות של א) דומם ב) צומח ג) חי והוא א) דומם זהו השטח המסויים של הקרקע שעליו שכב התולעת ב) צומח זהו העלה

המיוחד שנתלש מהאילן בזמן המסויים (ג) חי זהו התולעת הפרטית.

הערה בתו"א, ותניא

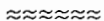
הרב משה לברטוב
≈ תושב השכונה ≈

בתו"א פי' ויגש בסוף נדפס "ביאור על הני"ל" ובאמת זהו ביאור על המאמר הראשון "ויגש" ולא על מאמר האחרון "וילקט יוסף" ולפלא שגם בהוצאה האחרונה לא תקנו זה, או לסדר הביאור אחר מאמר הראשון או עכ"פ לשנות ה"קעפלי".

בתניא פי"ח כותב: אבל לדיבורים אסורים כמו ליצנות ולה"ר. ע"כ וצ"ע הלא בפ"א כותב שליצנות הוא ממדות רעות דנה"ב ולא מגקה"ט וחושב זה ביחד עם דברים בטלים.

וצ"ל שפה בפ"ח מדובר מליצנות אסורות שבגדר ניוול פה וכוי, וצ"ע שאינו מבאר זה.

הערת המערכת: אולי יש לחלק שבפ"א מדובר אודות טבע הליצנות שבהאדם שזה מק"נ משא"כ בפ"ח מדבר אודות דיבור הליצנות שדיבור זה הוא אסור [והוי מעשה] ולכן זה מגקה"ט.

תניא תושב"כ של חסידות

הרב דוד שרגא פאלטאר
שליח כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א
בלומפילד הילס, מישיגין

ידוע הכלל בענין ספר תניא קדישא שקנה השם "תורה שבכתב של תורת החסידות" שמזה מובן בפשטות שינסם כו"כ השוואת בין תושב"כ של הנגלה לתורה ותושב"כ של פנימיות התורה.

איתא במדרש (ויק"ר פי"ז) "אי"ר אסי מפני מה מתחילין לתנוקות בתורת כהנים ואין מתחילין בבראשית אלא שהתנוקות טהורין והקרבנות טהורין יבואו טהורין ויתעסקו בטהורין".

הרי מזה רואים כמה ענינים (א) שהתנוקות מתחילים בלימודים של החומש שלא כרגיל והוא בתורת כהנים ולא מספר בראשית (ב) שתורת כהנים הוא ספר השלישי בסדר החומשים (ג) הסיבה מפני שחומש ויקרא מתעסק בענין הקרבנות שענינו טהרה והתנוקות ג"כ טהורין.

באג"ק דכ"ק אדמו"ר שליט"א חיי"ז עמי מ"ו "סדר למתחילים בלימוד ספר התניא - הנה אף שלא שמעתי בזה הוראה ברורה אבל נראה לי וכן עונה אני לשואלי להתחיל באגה"ת אחרי כן שער היחוד ואחרי כן חלק א' ואגה"ק לבסוף כמובן הדברים אמורים למתחילים אבל לאחר שלמדו פעם ושתים הרי מכאן ואילך לומד על הסדר וכדמוכח... וגם פשוט הוא שהרי כן נקראים החלקים א' ב' וכו'".

הנה בתושב"כ - תניא - של פנימיות התורה מצינו גם ג' הפרטים בלעיל (א) שמתחילים - ורק המתחילים - לומדים מתחלה חלק אגה"ת ולא מליקוטי אמרים כרגיל (ב) שחלק זה אגה"ת הוא חלק השלישי מספר התניא (ג) וענינו של תשובה הוא כעין טהרה וי"ל שסיבה זו המובא במדרש לגבי תורת כהנים שייך עכ"פ במקצת להוראה שהמתחילים ילמדו מתחלה חלק התשובה.

~~~~~

ביאור באגרת חדשה של כ"ק אדה"ז

הרב מנחם מענדל שטראקס
 ~ תושב השכונה ~

בשנתון האקדמיה האמריקנית למדעי היהדות כרך 48 פרסם מ. וילנסקי אגרת של כ"ק אדמו"ר הזקן שתוכנה הוא השכנת שלום במחנה החסידים, היות שנחשדו החסידים ר' צבי ב"ר משה סגל "וסיעת מרחמוהי בכלל, ובפרט"י ר' אהרן הקטן והרה"ק ר' ישכר בער מליובאוויטש שהם אינם תמימי דעים עם כ"ק אדה"ז, וזה גרם למחלוקת בין החסידים. ולאחר שנתברר לכ"ק אדה"ז "כי

עודם מחזיקים בתומתם ואהבתם אלי בלב ונפש באהבה רבה ביתר שאת וביתר עז מאז ומקדם" כתב את האגרת להודיע זה לקהל החסידים "לעורר האהבה בלב ונפש כל אוהבינו להאנשים האלה" - החסידים שנזכרו לעיל

בחלקה השני של האגרת יוצא כ"ק אדה"ז להגן על הרב יעקב מסמלייאן [השד"ר לאסוף כסף המעמדות שהיו שולחים לארץ הקודש, להלן = הרי"ס] שסבל יסורים בגלל חשד דומה, וכ"ק אדה"ז מעיד עליו "כי בשלום ובמישור הלך אתי".

על מה הי' החילוקי דעות בין החסידים הנ"ל לכ"ק אדה"ז לא נתפרש בהאגרת [גם התאריך של האגרת לא נתפרש, אבל יש להוכיח שנכתב בקיץ תקמ"ח לפני שהגיע לרוסיה הידיעה אודות הסתלקות הרה"ק רמ"מ מוויטבסק וכבר הארכנו בזה במקום אחר [קובץ העו"ב גליון תרמ"ג].

השערה לתוכן האגרת

מפרסם האגרת מ. וילנסקי ניסה לפרש את תוכן האגרת, לדעתו מדובר בשני ענינים הכרוכים בעקיפין זה בזה א) מחלוקת מי יעמוד בראש חסידי רוסיה לאחר פטירת הרמ"מ מוויטבסק ב) מחלוקת בענין גביית כספי המעמדות בידי הרי"ס, היינו שהיו חסידים שהתנגדו להעמדת כ"ק אדה"ז בראש חסידי רוסיה, למחלוקת זו שורבב גם ענין גביית כספי המעמדות ברוסיה, ענין שאף בו הי' כ"ק אדה"ז האיש המרכזי, ולאחר משא ומתן שהי' לכ"ק אדה"ז עם אלו שחלקו עליו הצליח לבטל ההתנגדות ושלה אגרת זו להודיע להחסידים על ההסכם עם יריביו.

וילנסקי מסכם דבריו שמאגרת זו אנו למדים על שלבים שונים במאבק על ההנהגה של העדה החסידית ברוסיה.

האם המחלוקת הי' אחרי הסתלקות הרה"ק רמ"מ מוויטבסק?

היסוד לדברי וילנסקי הוא השערה שהאגרת נכתבה אחרי הסתלקות הרמ"מ מוויטבסק וכתוצאה מזה הי' מחלוקת מי יעמוד בראש החסידים, אבל כבר הזכרנו לעיל שהאגרת נכתבה עוד לפני שהגיע לרוסיה הידיעה אודות הסתלקות הרמ"מ מוויטבסק, אי"כ אי אפשר לשייך "המחלוקת" להשאלה מי יעמוד בראש חסידי רוסיה.

לא הי' התנגדות אלא שמועה שהתבררה לא נכונה

גם עצם הנחתו של וילנסקי שהיתה התנגדות לכ"ק אדה"ז ורק אחר משא ומתן הגיע להסכם עם יריבו בטעות יסודה שהרי אינו תואם לתוכן האגרת, בהאגרת כותב כ"ק אדה"ז היות ויש מחלוקת בקהל החסידים בגלל "אשר נשמע קול ענות חלושה" אודות החסידים ר' צבי בן משה סגל, ר' אהרן הקטן והרה"ק ר' ישכר בער מליובאוויטש, בירר כ"ק אדה"ז הנושא ונתברר ש"נהפוך הוא . . . כי עודם מחזיקים תומתם ואהבתם אלי בלב ונפש באהבה רבה ביתר שאת וביתר עז מאז ומקדם, רק השטן הי' מרקד בינינו . . . וראינו כי שנאת חנם רדפו להאנשים האלה..."

היינו שהיתה שמועה אודות כמה חסידים שנתברר שלא היתה נכונה, ובלשון כ"ק אדה"ז "אבל נהפוך הוא" [וההוכחה לזה כותב כ"ק אדה"ז, הוא, שהרי ראה בעצמו שהם מחזיקים באהבתם אליו כמו תמיד "מאז ומקדם"] א"כ המחלוקת שנגרמה כתוצאה של השמועה לא היתה מוצדקת וכל המחלוקת הי' רק משום "שהשטן היה מרקד בינינו" ובאמת רק "שנאת חנם רדפו" את החסידים האלו.

לתוכן השמועה

[כנראה שהשמועה היתה שהם אינם בשלימות האהבה עם כ"ק אדה"ז שהרי ההוכחה שהשמועה היתה לא נכונה היא העובדה "שהרי עודם מחזיקים" החסידים ר' צבי בן משה, ר' אהרן הקטן והרה"ק ר' ישכר בער, "אהבתם" לכ"ק אדה"ז, ואח"כ כתוצאה מהשמועה רבו איתם חסידי כ"ק אדה"ז].

ההשוואה בין שני חלקי האגרת, החלק הראשון שמדבר אודות השמועה על החסידים הנ"ל והחלק השני המדבר אודות החשד שחשדו את הרב יעקב מסמלייאן [הרי"ס], מראה, שהשמועה התבססה על עובדה מסויימת שחסידי כ"ק אדה"ז הבינו שזה היה נגד רצונו של כ"ק אדה"ז, וכתוצאה מזה יצאה השמועה שר' צבי בן משה ור' אהרן הקטן והרה"ק ר' ישכר בער אינם בשלימות האהבה עם כ"ק אדה"ז, שהרי אודות הרי"ס מתבטא כ"ק אדה"ז "ויחי חלקו עם מי שתושדין אותו ואין בו" "אשר לא חמס בנפשו", משא"כ אודות החסידים הנ"ל הוא כותב רק ש"עודם מחזיקים תומתם ואהבתם אלי" "רק השטן הי' מרקד בינינו".

אם עשו החסידים הנ"ל משהו שהיה נגד רצונו של כ"ק אדה"ז או שרק חסידי כ"ק אדה"ז הבינו שזה הי' נגד רצונו, אי אפשר לברר מהאגרת, אבל איך שלא יהי' פשוט הוא שיש מרחק רב מזה, להתנגדות להעמדת כ"ק אדה"ז בראש חסידי רוסיה, וכפי שאכן התברר בסוף שלמרות הכל, כל הזמן החזיקו החסידים הנ"ל אהבתם לכ"ק אדה"ז].

סיכום

בהאגרת מדובר אודות מחלוקת שנגרם ע"י שמועה, ושכ"ק אדה"ז בירר שזה היתה שמועה לא נכונה אבל אין כאן שום איזכור ממה שכתב וילנסקי שהי' התנגדות לכ"ק אדה"ז ולאחר משא ומתן הגיע להסכם עם יריביו.

ופשוט שאי אפשר ללמוד משמועת שוא שהי' מאבק על ההנהגה של העדה החסידית ברוסיה.

וילנסקי מביא סיוע לדבריו ממכתביהם של החסידים מאותו תקופה לבסס את הרעיון שהי' התנגדות להעמדת כ"ק אדה"ז למנהיגים של החסידים, אבל אין זה נוגע להאגרת בה אנו דנים, שהרי כנ"ל בהאגרת מדובר אודות שמועה שהתברר שלא היתה נכונה ולא אודות התנגדות לכ"ק אדה"ז.

אדרבה, אם מכתביהם של החסידים מדברים באותה מחלוקת שמדבר בה כ"ק אדה"ז, א"כ אגרתו של כ"ק אדה"ז מלמדת על הכלל כולו, שהמחלוקת שמוזכר במכתבי החסידים התבססה על השמועה שלא היתה נכונה.

[אבל גם פירושו של וילנסקי במכתבי החסידים מוטעים, ועוד חזון למועד לדון בזה].

המחלוקת נגד הרב יעקב מסמלייאן

בחלקה השני של האגרת יצא כ"ק אדה"ז להגן על הרי"ס שנחשד גם הוא שאינו בשלימות האהבה עם כ"ק אדה"ז וכ"ק אדה"ז מעיד עליו "כי בשלום ובמישור הלך אתי".

וילנסקי מפרש שמדובר על מחלוקת בעניין גביית כספי המעמדות בידי הרי"ס, בקובץ "יגדיל תורה" (ני"א) דחה הרב שד"ב לוי דבריו, שהרי אין שום רמז שהחשדות קשורים עם כספי המעמדות, בספר "הישוב החסידי בטבריה" (ע' 84) כותב וילנסקי על דברי לוי שהם מופרכים בעליל מתוך האגרת עצמה "והקורא הבלתי - משוחד יבחין בנקל בזיקה שבין רדיפתו של הגובה ובין צערו לעניין המחלוקת בענין הגבייה" עכ"ל.

לזה יש רק להוסיף שהקורא הבלתי - משוחד צריך להיות גם חוקר הזקוק להגן השערותיו, אחרת אי אפשר להבין איזה רמז מצא וילנסקי שהחשדות היו קשורים עם כספי המעמדות.

הקשר בין שני המחלוקות

על מה נחשד הרי"ס, האם זה קשור להמחלוקת שזכרה בחלק הראשון של האגרת? לוי סבור שמדובר בפרשה אחרת שהרי לאחר ש"ק אדה"ז גומר חלקה הראשון של האגרת הוא מקדים לחלקה השניה המילים "עתה זאת אדרוש" שמשמעותו שמתחיל ענין חדש.

כבר הצבענו לעיל שהמחלוקת בחלקה הראשון של האגרת היי כתוצאה ממעשיהם של החסידים משא"כ אודות החשד שנחשד הרי"ס העיד כ"ק אדה"ז "ויהי חלקו עם מי שחושדין אותו ואין בו".

אבל אין הכרח שמדובר כאן בשני מחלוקות נפרדות - כדברי לוי - אלא יכול להיות שמדובר במחלוקת אחת אלא שחלקו של הרי"ס בהמחלוקת היי שונה מחלקם של ר' צבי בן משה ר' אהרן הקטן והרה"ק ר' ישכר בער, בעוד שחסידי אלו עשו משהו שכתוצאה מזה יצא שמועה שהם אינם בשלימות האהבה עם כ"ק אדה"ז, הרי הרי"ס לא עשה שום דבר ושמו נסרך למחלוקת לא לו, ומשי"ה ייחד כ"ק אדה"ז הדיבור אודות הרי"ס בנפרד מדבריו אודות החסידים האחרים.

ויש להעיר על השייכות שהיתה בין החסידים הנ"ל ר' אהרן הקטן והרה"ק ר' ישכר בער מליובאוויטש והרי"ס שכולם מוזכרים במכתבי הרה"ק ר' אברהם מקאליסק לגזברי מעות ארה"ק משנת תקנ"ב (יסוד המעלה עי' קעז-קפא), וזאת בנוסף על הידוע שהרה"ק ר' ישכר בער היי מגזברי מעות ארה"ק, ולהעיר שבחיי הרה"ק ר' ישכר בער מליובאוויטש כל פעם שמוזכר ר' אהרן הקטן

הני"ל הוא בהמשך לפעולות שבו מעורב הרה"ק ישכר בער, וכמו שכתבנו (בקובץ העו"ב גליון תרמ"ג).

כמה הערות בקשר להמחלוקת

הזכרנו לעיל שבמכתבי החסידים שנשלחו מארץ ישראל להחסידים ברוסיה מוזכר כמה פעמים אודות מחלוקת בין החסידים בתקופה זו, וכבר קישר וילנסקי בין המסופר באחד ממכתבי החסידים להמסופר באגרת כ"ק אדה"ז.

מכתבו של הרש"ז וילנר

במכתבו של הרב שלמה זלמן וילנר משנת תקמ"ח (לקו"א מכתב כה) מוזכר אודות מחלוקת בין החסידים ברוסיה, הוא לא מפרש בין מי הי' המחלוקת אבל יש משמעות שהיו כמה חסידים שלא רצו לבטל דעתם לכ"ק אדה"ז.

אם נקבל השערת וילנסקי שהרב ש"ז וילנר מדבר אודות אותה מחלוקת אודותיה כתב כ"ק אדה"ז באגרת שלו, יצא שגם דברי הרב ש"ז וילנר מיוסדים על השמועה שלא היתה נכונה.

מיהו ר' אהרן הקטן שאליו כתב הרש"ז וילנר

ולהעיר, הנמען של מכתבו של הרב ש"ז וילנר הוא ר' אהרן הקטן, ומקובל בין החוקרים לפרש שהכוונה לר' אהרן בן מאיר מהחסידים שעלו לארה"ק, אבל לפי מה שכתבנו (בקובץ העו"ב תרמ"ג) שגם לר' אהרן הלוי מוויטבסק קראו אהרן הקטן ובאגרתו של כ"ק אדה"ז שמזכיר ר' אהרן הקטן הכוונה לר' אהרן הלוי מוויטבסק אי"כ אפשר גם במכתבו של הרש"ז וילנר הכוונה הוא לר' אהרן הלוי מוויטבסק, וזה מתאים לתוכן מכתבו שהוא המחלוקת בין החסידים שר' אהרן הקטן הלוי מוויטבסק הי' מעורב בו.

משך זמן המחלוקת

יש להעיר עוד, הידיעה אודות המחלוקת הגיע לארה"ק ע"י השלוחים שנסעו מרוסיה לארה"ק בתקמ"ז, ואגרתו של כ"ק אדה"ז נכתב בקיץ תקמ"ח, לפי זה יוצא שהמחלוקת נמשכה יותר משנה.

וזה מתאים למה שכתבנו (בקובץ העו"ב גליון תרמ"ג) שכוונת כ"ק אדה"ז בכתבו אודות הרי"ס "עבודתו אשר עבד במר נפש זה שנתיים בקרב הארץ" הוא שהסבל שסבל הרי"ס בגלל החשד נמשך משך שנתיים, ויש עוד לדון במכתבו של הרש"ז וילנר ומכתבו של הרמ"מ מוויטבסק שמזכירו הרש"ז, ועוד חזון למועד.

תאריך מכתבו של ר' אהרן הגדול

יש מכתב מר' אהרן (בי"ר אייזיק) הגדול שנדפס ביגדיל תורה חוברת לז, בהמכתב כותב ר' אהרן מארה"ק לכ"ק אדה"ז ומבקש מחילה על שפגע בכבודו בהיותו ברוסיה, המכתב מתוארך תקמ"ז אבל כבר העיר הרשד"ב לזין ביגדיל תורה שם שזה טעות שהרי בתקמ"ז הי' ר' אהרן הגדול ברוסיה גם בספר תולדות חבי"ד בארה"ק ע' יט דן לזין בזה ונשאר בצ"ע.

ונראה שהתאריך הנכון הוא תקמ"ח שאז חזר ר' אהרן הגדול לרוסיה כמו שמספר הרמ"מ מוויטבסק במכתבו האחרון (לקו"א מכתב כ"ב) ואפשר שגם הפגיעה של ר' אהרן הגדול שייכת להמחלוקת הני"ל.

לזכות

הרה"ח הרה"ג ר' שאול אלישע שי'

בוים

לאורך ימים ושנים טובות

לע"נ

האשה החשובה מרת שפרה בת

הרב ר' אלימלך הלוי לוי

נפטרה י"ג טבת ה'תשכ"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

נדפס ע"י

משפחת לוי

לונדון, אנגליה

לע"נ

הרה"ח ר' חיים משה

בן הרה"ח ר' יעקב ע"ה

טייטלבוים

נפטר י"ט טבת תרפ"ז

ת.נ.צ.ב.ה.

נדפס ע"י בנו

הרה"ח הרה"ת ר' מיכאל ומשפחתו שיחיו

טייטלבוים

לזכות

הרב משה אהרן צבי שי"ר

וזנתו

סרת העניא רבקה רות תחי'

ווייס

שירותי מחשב ותכנת סדר הדפוס "סדרית" — באדיבות
E.S.T. Computers 4403 14th Ave. (718) 972 4648

להצלחה רבה ומופלגה